

Pennu amcanion llesiant – Cyngor Dinas Casnewydd

Blwyddyn archwilio: 2022-23

Dyddiad cyhoeddi: Hydref 2023

Cyfeirnod: 3690A2023

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Mewn achos o dderbyn cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddo, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae'r cod adran 45 yn nodi'r arfer wrth ymdrin â cheisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch datgelu neu aildddefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Cefndir: ein harholiadau o bennu amcanion llesiant	4
Cynnal ein harchwiliad yn Cyngor Dinas Casnewydd	5
Amcanion llesiant y Cyngor	5
Yr hyn a chanfuom	
Mae'r Cyngor wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod ei Amcanion llesiant ond nid yw adnoddau a monitro eu gweithredu wedi'u datblygu eto	6
Argymhelliad	8
Atodiadau	
Atodiad 1: Cwestiynau allweddol a beth rydym yn chwilio amdano	9

Cefndir: ein harholiadau o bennu amcanion llesiant

- 1 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf) yn gosod 'dyletswydd llesiant' ar 48 o gyrff cyhoeddus. Mae'r ddyletswydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r gyrff hynny osod a chyhoeddi 'amcanion llesiant' sydd wedi'u cynllunio i wneud y mwyaf o'u cyfraniad at gyflawni pob un o saith nod llesiant cenedlaethol y Ddeddf¹. Rhaid iddynt hefyd gymryd pob cam rhesymol, wrth arfer eu swyddogaethau, i gyflawni'r amcanion hynny.
- 2 Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal archwiliadau i asesu i ba raddau y mae gyrff cyhoeddus wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu eu hamcanion llesiant². Rydym yn cynnal rhaglen dreigl o'r arholiadau hyn, hyd at ddechrau 2025³.
- 3 Mae gwneud rhywbeth yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn golygu gweithredu 'mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain'. Er mwyn cyflawni hyn, rhaid i gorff cyhoeddus ystyried y pum ffordd o weithio: hirdymor, integreiddio, cyfranogi, cydweithio ac atal⁴.
- 4 Gwnaethom lunio fframwaith asesu i'n galluogi i asesu i ba raddau y mae gyrff cyhoeddus wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu eu hamcanion llesiant. Mae **Atodiad 1** yn nodi rhagor o wybodaeth am ein dull gweithredu, gan gynnwys set o 'ddangosyddion cadarnhaol' sy'n dangos sut beth allai da edrych.
- 5 Wrth ddylunio ein dull gweithredu, gwnaethom ystyried yr hyn y gallem ei ddisgwyl yn rhesymol gan gyrff cyhoeddus ar yr adeg hon. Dylai gyrff cyhoeddus nawr fod yn gyfarwydd â'r egwyddor datblygu cynaliadwy a'r ffyrdd o weithio a cheisio eu cymhwyso mewn ffordd ystyrlon. Ar yr un pryd, rydym yn gwerthfawrogi bod gyrff cyhoeddus yn dal i ddatblygu eu profiad wrth gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod amcanion llesiant. Felly, mae'r arholiadau'n cynnwys ystyried sut mae gyrff cyhoeddus yn cymhwyso eu dysgu a sut y gallant wella yn y dyfodol.

¹ Y saith nod llesiant cenedlaethol yw; Cymru lewyrchus, Cymru gydnerth, Cymru iachach, Cymru fwy cyfartal, Cymru o gymunedau cydlynol, Cymru o ddiwylliant bywiog ac iaith Gymraeg ffyniannus, a Chymru sy'n gyfrifol yn fyd-eang.

² Adran 15 (1) (a) Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

³ Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal arholiadau dros y cyfnod a nodir yn y Ddeddf, sy'n dechrau flwyddyn cyn etholiad y Senedd ac sy'n dod i ben flwyddyn ac un diwrnod cyn etholiad y Senedd ganlynol.

⁴ Adran 5 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Cynnal ein harchwiliad yng Nghyngor Dinas Casnewydd

- 6 Nod yr archwiliad hwn oedd:
- esbonio sut y gweithredodd y Cyngor yr egwyddor datblygu cynaliadwy drwy gydol y broses o osod ei amcanion llesiant;
 - rhoi sicrwydd i'r graddau y gweithredodd y Cyngor yr egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod ei amcanion llesiant; a
 - nodi cyfleoedd i'r Cyngor ymgorffori'r egwyddor datblygu cynaliadwy ymhellach wrth osod amcanion llesiant yn y dyfodol.
- 7 Aethom ati i ateb y cwestiwn cyffredinol 'i ba raddau y mae'r Cyngor wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu ei amcanion llesiant newydd?'. Rydym wedi gwneud hyn drwy archwilio'r cwestiynau canlynol:
- A oedd y broses a roddwyd ar waith gan y Cyngor i osod ei amcanion llesiant wedi'u seilio ar yr egwyddor datblygu cynaliadwy?
 - A yw'r Cyngor wedi ystyried sut y bydd yn sicrhau y gall gyflawni ei amcanion llesiant yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy?
 - A yw'r Cyngor wedi sefydlu trefniadau i fonitro cynnydd a gwella sut mae'n cymhwysu'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod ei amcanion llesiant?
- 8 Buom yn trafod amseriad yr arholiad gyda'r Cyngor ac fe wnaethom deilwra'r ddarpariaeth i adlewyrchu ei amgylchiadau penodol. Gwnaethom gynnal ein hadolygiad yn ystod mis Mawrth/Ebrill 2023.
- 9 Rydym yn casglu ein tystiolaeth yn y ffyrdd canlynol:
- adolygu dogfennau allweddol; a
 - chyfweliad gyda swyddogion oedd yn gyfrifol am y broses a ddilynwyd gan y Cyngor i osod ei amcanion llesiant.
- 10 Mae ein tystiolaeth yn gyfyngedig i'r ffynonellau hyn.

Amcanion Llesiant y Cyngor

- 11 Cyhoeddodd y Cyngor ei amcanion llesiant fel rhan o'i Gynllun Corfforaethol 2022-27. Gellir gweld Cynllun Corfforaethol y Cyngor ar ei wefan.

Arddangosyn 1: Amcanion Llesiant Cyngor Dinas Casnewydd 2022-2027

Amcan Llesiant 1 yr Economi, Addysg a Sgiliau

Mae Casnewydd yn ddinas ffyniannus a chynyddol sy'n cynnig addysg ragorol ac yn dyheu am ddarparu cyfleoedd i bawb.

Amcan Llesiant 2 yr Amgylchedd a Seilwaith

Dinas sy'n ceisio amddiffyn a gwella ein hamgylchedd wrth leihau ein hól troed carbon a pharatoi ar gyfer dyfodol cynaliadwy a digidol.

Amcan Lles 3 Gofal Cymdeithasol a Gwasanaethau Cymunedol o Ansawdd

Mae Casnewydd yn ddinas gefnogol lle mae cymunedau a gofal wrth wraidd yr hyn a wnawn.

Amcan Llesiant 4 Cyngor Cynhwysol, Teg a Chynaliadwy

Mae Cyngor Dinas Casnewydd yn sefydliad cynhwysol sy'n rhoi gwerth cymdeithasol, tegwch a chynaliadwyedd wrth ei wraidd

Yr hyn a chanfuom

Mae'r Cyngor wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu ei Amcanion Llesiant ond nid yw adnoddau a monitro eu gweithrediad wedi'u datblygu eto.

- 12 Defnyddiodd y Cyngor ystod eang o ffynonellau wrth osod ei amcanion llesiant a'i helpodd i ddeall anghenion, risgiau a chyfleoedd yn awr ac yn y dyfodol. Roedd y ffynonellau hyn yn cynnwys adroddiad Tueddiadau yn y Dyfodol Llywodraeth Cymru 2021, Asesiad Llesiant Gwent 2022, Asesiad Lles Casnewydd 2021, ac Asesiad Anghenion Poblogaeth Gwent 2022. Bu'r Cyngor hefyd yn ystyried strategaethau amrywiaeth o sefydliadau partner. Galluogodd hyn i'r Cyngor seilio ei amcanion llesiant ar ddealltwriaeth dda o dueddiadau a materion cyfredol a thebygol yn y dyfodol.

- 13 Roedd y Cyngor yn cynnwys amrywiaeth o randdeiliaid i lywio ei amcanion llesiant. Roedd hyn yn cynnwys:
- ymgynghori â'r cyhoedd ar yr amcanion llesiant, gan gynnwys galluogi ymatebion trwy ddefnyddio wi-fi am ddim ar fysiau, a dderbyniodd tua 700 o ymatebion;
 - tynnu ar ganlyniadau ei ymgynghoriadau cyhoeddus eraill gan gynnwys, er enghraifft, ymgynghoriad y Cyngor ar ei Strategaeth Ddigidol ddrafft;
 - gweithdai gyda chynghorwyr a swyddogion o bob rhan o'r Cyngor; a
 - thrafodaethau gyda phartneriaid.
- 14 Defnyddiodd y Cyngor ganlyniadau'r gweithgaredd hwn i lywio ei amcanion llesiant. Er enghraifft, gwnaeth newidiadau i eiriad ei amcan 'Gofal Cymdeithasol o Ansawdd a Gwasanaethau Cymunedol' o ganlyniad. Mae hyn yn golygu bod dewis amcanion llesiant y Cyngor yn ystyried safbwyntiau amrywiaeth o randdeiliaid sydd â diddordeb yn amcanion y Cyngor. Er bod y Cyngor wedi gallu casglu nifer sylweddol o ymatebion, nid oedd yn ystyried yn benodol sut y gallai gasglu barn grwpiau a dangynrychiolir fel rhan o'i ymgynghoriad. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cydnabod bod maint ei weithgaredd ymwneud wedi'i gyfyngu'n rhannol oherwydd y pandemig. Mae hefyd yn cydnabod y gallai fod cyfleoedd i gynnwys rhanddeiliaid yn gynharach yn y broses.
- 15 Wrth bennu ei amcanion llesiant, ystyriodd y Cyngor sut y gallai ei amcanion integreiddio â'i gilydd ac amcanion sefydliadau eraill. Er enghraifft, nododd y Cyngor amrywiaeth o strategaethau sefydliadau partner a fydd yn effeithio ar ei weithgareddau ei hun. Roedd hefyd yn cynnwys partneriaid mewn trafodaethau ynghylch dewis ei hamcanion llesiant. Bu hefyd yn ymgynghori ar ei amcanion llesiant ar yr un pryd â Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwent. Mae'r Cyngor eisoes yn cydweithio â phartneriaid mewn sawl maes. Mae hyn yn dangos bod y Cyngor yn ystyried sut mae ei amcanion llesiant yn cyd-fynd â'i gilydd a rhai sefydliadau eraill.
- 16 Er bod Cynllun Corfforaethol y Cyngor yn cwmpasu cyfnod o bum mlynedd, roedd y Cyngor yn gallu mynegi lle mae'n cydbwyso anghenion tymor byr a thymor hir. Er enghraifft, mewn perthynas â gofal cymdeithasol, a'r angen i fynd i'r afael â materion tymor byr yn ogystal â meddwl am y tymor hwy.
- 17 Nid yw'r Cyngor wedi datblygu cynlluniau manwl eto i ddarparu adnoddau i'w Gynllun Corfforaethol, ac felly cyflawni ei amcanion llesiant. Mae cynlluniau gwasanaeth y Cyngor yn dangos sut mae prosiectau a chamau gweithredu maes gwasanaeth wedi'u cynllunio i gyfrannu at gyflawni Amcanion Llesiant y Cyngor, ynghyd ag amserlenni a chanlyniadau a fwriadwyd. Fodd bynnag, nid yw cynlluniau gwasanaeth fel arfer yn cynnwys gwybodaeth ariannol. Mae'r Cyngor wrthi'n adolygu rhai o'i gynlluniau yng ngoleuni'r cynnydd diweddar mewn costau a chwyddiant. Mae absenoldeb cynlluniau wedi'u costio i gyflawni ei amcanion llesiant yn peri risg i'w gweithredu yn llwyddiannus. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn bwriadu adolygu'r Cynllun Corfforaethol bob blwyddyn, ac ystyried ei fforddiadwyedd a'i gyflawnder fel rhan o'r broses hon.

- 18 Mae'r Cyngor yn dal i ddatblygu'r mesurau y bydd yn eu defnyddio i fonitro cynnydd yn erbyn ei amcanion llesiant. Bydd yn bwysig i'r Cyngor wneud cynnydd gyda hyn gan fod absenoldeb mesurau yn ei gwneud hi'n anodd i'r Cyngor fonitro ac asesu cynnydd yn erbyn ei amcanion.
- 19 Nid yw'r Cyngor wedi adolygu'n ffurfiol y broses a gynhaliwyd ganddo i osod ei amcanion llesiant. Ond roedd yn gallu nodi'r hyn oedd wedi gweithio'n dda, fel gweithdai'r swyddogion yr oedd yn teimlo a helpodd i osgoi'r risgiau o weithio seilo. Roedd hefyd yn gallu nodi meysydd y gellid eu gwella, gan gynnwys fel y nodwyd uchod, gan ystyried cynnwys rhanddeiliaid yn gynharach yn y broses.

Argymhelliad

Datblygu mesurau cynnydd

- A1 Wrth i'r Cyngor ddatblygu'r mesurau y bydd yn eu defnyddio i fonitro cynnydd yn erbyn ei amcanion Llesiant, dylai sicrhau eu bod yn adlewyrchu'r egwyddor datblygu cynaliadwy – er enghraifft ei alluogi i fonitro:
- cynnydd yn erbyn amcanion tymor hir a byr; a
 - symud ymlaen yn erbyn amcanion sy'n torri ar draws nifer o'i wasanaethau ei hun a sefydliadau eraill.

Atodiad 1

Cwestiynau allweddol a'r hyn yr ydym yn chwilio amdano

Mae'r tabl isod yn nodi'r cwestiwn yr oeddem yn ceisio ei ateb wrth gynnal yr arholiad hwn, ynghyd â rhai is-gwestiynau i arwain ein casglu tystiolaeth. Maent yn seiliedig ar y dangosyddion cadarnhaol yr ydym wedi'u defnyddio o'r blaen yn ein harholiadau egwyddor datblygu cynaliadwy, a ddatblygwyd trwy ymgysylltu â chyrff cyhoeddus a'u llywio gan gyngor ac arweiniad gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru. Nid rhestr wirio yw'r rhestr hon, ond yn hytrach set o nodweddion darluniadol sy'n disgrifio sut beth allai da edrych.

I ba raddau y mae'r corff wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth osod ei amcanion llesiant newydd?

Cynllunio: A oedd y broses a roddwyd ar waith gan y corff i osod ei amcanion llesiant yn seiliedig ar yr egwyddor datblygu cynaliadwy?

A yw'r corff wedi defnyddio data a gwybodaeth arall i ddeall anghenion, risgiau a chyfleoedd a sut y gallent newid dros amser?

- Mae gan y corff asesiad clir a chytbwys o'r cynnydd yn erbyn amcanion llesiant blaenorol a ddefnyddiwyd i lywio dealltwriaeth y corff o'r angen 'fel y mae'/tymor byr'.
- Mae'r corff wedi gosod amcanion llesiant yn seiliedig ar ddealltwriaeth dda o angen, risg a chyfleoedd yn awr ac yn y dyfodol, gan gynnwys dadansoddi tueddiadau'r dyfodol. Mae'n debygol y bydd hyn yn cael ei dynnu o amrywiaeth o ffynonellau lleol a chenedlaethol, megis:
 - Aseidiadau llesiant Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus
 - Aseidiadau poblogaeth Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol
 - Canlyniadau ymarferion ymwneud / ymgynghori lleol
 - Monitro a chwynion gwasanaethau
 - Adroddiad Tueddiadau'r Dyfodol
 - Adroddiad Cyflwr Adnoddau Naturiol Cyfoeth Naturiol Cymru (SoNaRR) ar gyfer Aseidiadau Cymru ac Ardaloedd
- Mae'r corff wedi ceisio deall achosion sylfaenol problemau fel y gall fynd i'r afael â chylchoedd negyddol a heriau rhwng cenedlaethau trwy ei amcanion llesiant.

A yw'r corff wedi cynnwys eraill i ddatblygu ei amcanion llesiant?

- Mae'r corff yn defnyddio canlyniadau cyfranogiad i helpu i ddewis ei amcanion llesiant. Mae'r ymglymiad hwnnw - boed yn gynradd, eilaidd neu'n gyfuniad - yn adlewyrchu amrywiaeth lawn y boblogaeth.
- Mae cyfranogiad yn adlewyrchu arfer da a chynghor gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol.

<p>A yw'r corff wedi ystyried sut y gall yr amcanion wella llesiant a chael effaith eang?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r amcanion llesiant wedi'u cynllunio i wella llesiant yn yr ystyr ehangaf a gwneud cyfraniad ar draws y saith nod llesiant cenedlaethol. • Mae'r amcanion llesiant wedi'u cynllunio i adlewyrchu a manteisio ar y cysylltiadau rhwng gwahanol feysydd gwaith. • Mae dealltwriaeth ddatblygedig o sut mae'r amcanion llesiant yn effeithio ar/yn ymwneud â'r hyn y mae cyrff cyhoeddus eraill yn ceisio ei gyflawni a chyfleoedd i weithio gyda'i gilydd.
<p>A yw'r corff wedi dylunio'r amcanion i sicrhau manteision tymor hwy, wedi'u cydbwyso â diwallu anghenion tymor byr?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r corff wedi gosod amcanion sy'n ddigon uchelgeisiol ac sydd wedi'u cynllunio i yrru gweithgaredd ar draws y sefydliad. • Mae'r amcanion wedi'u cynllunio i ddiwallu anghenion tymor byr a thymor hir. Pan osodir amcanion dros amserlen fer i ganolig, fe'u gosodir yng nghyd-destun ystyriaethau neu uchelgeisiau tymor hwy.
<p>Adnoddau a chyflawni: A yw'r corff wedi ystyried sut y bydd yn sicrhau y gall gyflawni ei amcanion llesiant yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy?</p>	
<p>A yw'r corff wedi ystyried sut y gall roi adnoddau i'r amcanion llesiant?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dyrannwyd adnoddau i sicrhau y gellir cyflawni'r amcanion dros y tymor byr a'r tymor canolig, ond mae'r corff hefyd wedi ystyried adnoddau, risgiau a/neu sut y gall ddarparu adnoddau ar gyfer amcanion tymor hwy. • Mae'r corff wedi dyrannu adnoddau i sicrhau buddion ataliol, lle mae'r rhain yn cael eu disgrifio yn ei amcanion llesiant.

<p>A yw'r corff wedi ystyried sut y gall weithio gydag eraill i gyflawni eu hamcanion?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r corff yn defnyddio ei wybodaeth am amcanion/gweithgarwch partneriaid, ei berthnasoedd a'i drefniadau cydweithredol i sicrhau y gall gyflawni uchelgeisiau trawsbynciol.
<p>Monitro ac adolygu: A yw'r corff wedi sefydlu trefniadau i fonitro cynnydd a gwella sut mae'n cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu ei amcanion llesiant?</p>	
<p>Ydy'r corff wedi datblygu mesurau a threfniadau monitro priodol?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae mesurau perfformiad wedi'u cynllunio i adlewyrchu'r egwyddor datblygu cynaliadwy, ee trwy ganolbwyntio ar ganlyniadau sy'n torri ar draws ffiniau adrannol / sefydliadol ac yn sicrhau manteision lluosog (gan gynnwys ataliol) dros y tymor hwy. • Mae 'edau aur' a fydd yn caniatáu i'r corff adrodd yn glir ac yn dryloyw ar gynnydd i gyflawni'r amcanion.
<p>A yw'r corff yn ceisio dysgu oddi wrth a gwella sut y mae wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy i bennu ei amcanion llesiant?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r corff yn dangos hunanymwybyddiaeth ac ymrwymiad i wella sut mae'n cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy fel y gall wneud hynny mewn ffordd ystyrlon ac effeithiol. • Mae'r corff wedi dysgu o osod amcanion llesiant blaenorol a thrwy gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn fwy cyffredinol ac mae wedi gwella'r broses ar gyfer pennu ei amcanion llesiant newydd. • Mae gan y corff neu'n bwriadu myfyrio ar sut y mae wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn y cylch hwn o bennu amcanion llesiant.

Archwilio Cymru

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.